

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regel
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft het College voor Examens (CvE) op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet CvE de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommiteerde toekomen.
- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examiner en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examiner en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examiner. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Examens van toepassing:

- 1 De examiner vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examiner en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
 - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
 - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
 - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
 - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

3 Vakspecifieke regel

Voor dit examen kunnen maximaal 68 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – Steden in de Britse en Amerikaanse popmuziekindustrie

- 1 **maximumscore 1**
de spoke New York - Los Angeles / Los Angeles - New York
- 2 **maximumscore 2**
Voorbeelden van juiste oorzaken zijn:
- De Britse en Amerikaanse (popmuziek)cultuur zijn nauw aan elkaar verwant / Britse en Amerikaanse popmuzikanten maken songteksten in dezelfde taal.
 - De activiteiten in de Engelstalige popmuziekindustrie zijn in enkele steden geconcentreerd / er is sprake van specialisatie.
- per juiste oorzaak 1
- 3 **maximumscore 2**
Uit het antwoord moet blijken dat
- in de Britse popmuziekindustrie Engelse / Europese steden een relatief belangrijke rol spelen 1
 - in de Amerikaanse popmuziekindustrie Amerikaanse steden een relatief belangrijke rol spelen 1
- 4 **maximumscore 1**
Een voorbeeld van een juist antwoord is:
In wereldsteden is er een grote cultuursector die onder andere muzikale talenten aantrekt.

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 4 Een voorbeeld van een juiste redenering voor een afname van het aantal steden is:	
	• Er zal steeds meer specialistische kennis nodig zijn	1
	• en deze kennis vind je / ontwikkel je het beste in een wereldstad (waardoor de popmuziekindustrie zich zal concentreren in enkele wereldsteden)	1
	Een voorbeeld van een juiste redenering voor een toename van het aantal steden is:	
	• Er zal een verdere digitalisering optreden in de popmuziekindustrie	1
	• waardoor de vestigingsplaats steeds minder belangrijk wordt (en de popmuziekindustrie zich zal verspreiden over een groot aantal steden)	1

Opgave 2 – Diversiteit in het Caribische gebied

6	maximumscore 1 Uit het antwoord moet blijken dat Afrikaanse slaven aan de oostkust van Amerika aan land kwamen.	
7	maximumscore 2 • Deze landen liggen in de periferie • Een voorbeeld van een juist antwoord is: De exportproducten zijn vooral grondstoffen die relatief weinig opbrengen.	1 1
8	maximumscore 2 A - Dominicaanse Republiek B - Cuba C - Haïti indien drie landen juist indien twee landen juist indien één land juist	2 1 0
9	maximumscore 2 Een voorbeeld van een juiste uitleg is: • De Verenigde Staten werden in die tijd de grootste economische macht ter wereld (oorzaak) • waardoor toerisme en handel met dat land konden toenemen / waardoor de relatieve ligging van het Caribische gebied verbeterde (gevolg)	1 1

Aarde

Opgave 3 – Okavango

10 maximumscore 2

twee van de onderstaande natuurlijke factoren:

- neerslag in de delta
- verdamping in de delta
- de hoeveelheid restwater in de delta (uit voorgaande jaren)

per juiste natuurlijke factor 1

11 maximumscore 2

Voorbeelden van een juiste uitleg zijn:

- In de periode oktober - april ligt het stroomgebied van de Okavango in de gordel van laagluchtdruk / in de ICTZ-zone (oorzaak) 1
- waardoor daar een stijgende luchtbeweging ontstaat (die neerslag veroorzaakt) (gevolg) 1

of

- In de periode oktober - april vallen de zonnestrallen vrijwel loodrecht in op het stroomgebied van de Okavango (oorzaak) 1
- waardoor daar lagedrukgebieden ontstaan (waarin neerslag ontstaat) (gevolg) 1

12 maximumscore 2

plaatsnaam	grafieknummer
Menongue	3
Rundu	1
Maun	2

indien drie antwoorden juist 2

indien twee antwoorden juist 1

indien één antwoord juist 0

13 maximumscore 3

- bij de klimaatgrafiek: een steppevegetatie/grassen 1
- bij de foto: een savannevegetatie / verspreid staande groepjes bomen, afgewisseld met grassen 1
- oorzaak: Het gebied is natter door de aanvoer van water door de rivier 1

Opgave 4 – Waterschaarste in het Middellandse Zeegebied

14 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat Libië geen en Egypte wel een rivier heeft die irrigatiewater kan leveren.

15 maximumscore 2

Voorbeelden van andere aanpassingen zijn:

- De grond een jaar braak laten liggen om neerslag in de bodem te kunnen opslaan.
- Droogteresistente gewassen gebruiken.

per juiste aanpassing

1

16 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- dit gebied vroeger een natter klimaat heeft gehad
- het neerslagoverschot in de grond is opgeslagen

1

1

17 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat er meer water uit de reservoirs gebruikt wordt dan dat er via neerslag aan wordt toegevoegd.

18 maximumscore 1

Egypte en Sudan

Opmerking

Alleen wanneer beide landen genoemd zijn 1 scorepunt toekennen.

Zuidoost-Azië

Opgave 5 – Cassaveteelt in Thailand en Vietnam

19 maximumscore 3

Uit de redenering moet blijken dat

- van de cassave vooral de wortel wordt geoogst
- waardoor na het oogsten de bodem los ligt / onbedekt is
- zodat deze makkelijk door stromend water meegenomen kan worden / ten prooi valt aan erosie

1

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
20	maximumscore 3	
	• reliëf	1
	• neerslag	1
	• gebied C	1
21	maximumscore 2	
	• strategie 2 en 4	1
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Alleen wanneer beide genoemd zijn 1 scorepunt toekennen.</i>	
	• Uit het antwoord moet blijken dat de toegevoegde waarde van de producten bij deze twee strategieën het sterkst toeneemt	1
22	maximumscore 2	
	• Een voorbeeld van een juiste redenering voor de korte termijn is: De export van cassave van Thailand wordt groter, waardoor Vietnam zijn cassave moeilijker kan afzetten.	1
	• Een voorbeeld van een juiste redenering voor de lange termijn is: Vietnam kan innovaties in de cassaveteelt en verwerking van Thailand overnemen / andere afzetmogelijkheden vinden.	1

Opgave 6 – Natuurlijke hulpbronnen en ontwikkeling

23	maximumscore 1	
	Een voorbeeld van een juiste reden is: De toegang tot schoon drinkwater verhoogt de kwaliteit van het leven / verkleint de kans op ziekten.	
24	maximumscore 2	
	Een voorbeeld van een passende redenering is:	
	• Myanmar heeft in tegenstelling tot de Filipijnen olie- en gasvoorraden / fossiele brandstoffen	1
	• Snelgroeiende / industrialiserende economieën hebben daar veel behoefte aan	1
25	maximumscore 2	
	• Deze stelling is niet aannemelijk	0
	Een voorbeeld van een juiste argumentatie is:	
	• Een land als Singapore heeft weinig tot geen natuurlijke hulpbronnen en scoort hoog op de ontwikkelingsindex van de Verenigde Naties / hoog op de HDI	1
	• terwijl landen als de Filipijnen, Indonesië en Myanmar veel natuurlijke hulpbronnen hebben maar toch (relatief) laag scoren op de HDI	1

Vraag	Antwoord	Scores
26	maximumscore 3 Een voorbeeld van een juiste relatie voor Thailand is:	
	• Thailand heeft een open economie / een economisch beleid dat gericht is op de internationale handel	1
	• Het land trekt veel buitenlandse investeringen aan / Het land behoort tot de semiperiferie	1
	• waardoor het land relatief hoog scoort op de HDI	1

Leefomgeving

Opgave 7 – Ruimte voor het water in Zuidwest-Nederland

27	maximumscore 2 Voorbeelden van een juist argument vóór het alternatief ‘Kleine Compartimenten’ zijn:	
	– Niet alle landbouwgrond/landbouwbedrijven komt/komen dan onder water te staan.	
	– Een deel van het oorspronkelijke polderlandschap blijft bewaard.	
	Voorbeelden van een juist argument tégen het alternatief ‘Kleine Compartimenten’ zijn:	
	– Er wordt dan minder ruimte gemaakt voor de rivier.	
	– Er zullen dan extra kades moeten worden aangelegd.	
	per juist argument	1
28	maximumscore 2 Uit de redenering moet blijken dat	
	• bij hoogwater er meer water (via de route langs de Petrusplaat) door de Noordwaard naar de Amer zal stromen	1
	• waardoor de Amer lokaal minder water kan afvoeren	1
29	maximumscore 2	
	• stormvloed / extreem hoog water op zee	1
	• grote aanvoer van rivierwater uit de Rijn en de Maas / hevige neerslag in Nederland	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- op regionale schaal bezien het Volkerrak en de Biesbos geschikt zijn als bergingsgebied, omdat daarmee overstromingen in steden als Rotterdam en Dordrecht voorkomen kunnen worden 1
- op fluviale schaal bezien het Volkerrak en de Biesbos minder geschikt zijn als bergingsgebied omdat ze te ver stroomafwaarts zijn gelegen (om overstromingen in het grootste deel van het stroomgebied te voorkomen) 1

Opgave 8 – Veemarktkwartier Tilburg

31 maximumscore 2

- Voorbeelden van een juist kenmerk zijn: 1
 - een sfeervolle buurt met historische panden
 - Van oudsher wonen er veel kunstenaars in het Veemarktkwartier.
- Uit het antwoord moet blijken dat de Nederlandse economie zich steeds verder ontwikkelt naar een hoogwaardige diensteneconomie 1

32 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn:

- Bij creatieve industrie zijn er geen grote bedrijfsoppervlakten (in eigendom) noodzakelijk, dat is bij traditionele industrie wel het geval.
- Bij creatieve industrie vindt er geen grootschalig vervoer van goederen plaats, bij traditionele industrie wel.
- Bij creatieve industrie is er geen/nauwelijks vervuiling/overlast, terwijl dit bij traditionele industrie wel vaak het geval is.

per juist argument 1

33 maximumscore 2

Voorbeelden van juiste argumenten zijn:

- Veel mensen zullen gebruikmaken van het openbaar vervoer gezien de ligging nabij een station (transport van goederen of vervoer per auto is immers niet noodzakelijk).
- Bedrijvigheid is minder gebonden aan kantooruren (waardoor er minder kans is op congestie in de spits).
- De bedrijfjes worden er weliswaar gevestigd, maar de ontmoetingen tussen bedrijven en klanten zullen ook via internet verlopen (waardoor er minder mensen naar Tilburg toe hoeven te komen dan de groei van de bedrijvigheid impliceert).

per juist argument 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

34 maximumscore 3

- publiek-private samenwerking 1
- Voorbeelden van juiste redenen zijn: 2
 - Het gaat hier om een kleinschalige herontwikkeling op buurtniveau.
/ Er vinden relatief weinig nieuwbouwactiviteiten plaats.
 - De kosten worden gedeeld tussen beide partijen.
 - De buurt is een gewilde locatie.

Opmerking

Aan elke juiste reden 1 scorepunt toekennen.

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 3 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

Opgave 1

bronnen 1, 2

en 3

vrij naar: <http://www.lboro.ac.uk/>

Opgave 2

bron 1

vrij naar: Diversity Amid Globalization, Rowntree, Lewis, Price, Wyckoff p.200 fourth edition1

bron 2

vrij naar: World factbook (<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>) en human developmentreports (<http://hdr.undp.org/en/statistics/>)

Opgave 3

bronnen 1, 2

en 3

vrij naar: Okavango River, the flow of a lifeline, Mendelsohn, J. & El Obeid, S., 2004

bron 4

vrij naar: <http://img2.allposters.com/images/>

Opgave 4

bron 1

bron: Cito

bron 2

bron: De Grote Bosatlas, 53e druk, kaart 125E1

Opgave 5

bron 1

vrij naar: Cito en <http://aquarium-asia.over-blog.com/article-34337012.html>

bron 2

vrij naar: Present situation and future potential of cassava in Thailand en atlas of Thailand en Cito

Opgave 6

bron 1 vrij naar: [http://www.pennsvalleypublishers.com/assets/pdf library/easternhemisphere/activities/](http://www.pennsvalleypublishers.com/assets/pdf_library/easternhemisphere/activities/)

bron 2 vrij naar: <http://undp.org/en/statistics/>

Opgave 7

bron 1 bron: De Grote Bosatlas 53e druk, kaart 51B1

bron 2 bron: De Grote Bosatlas 53e druk, kaart 51B2

Opgave 8

bron 1 vrij naar: Grote Topografische Atlas, Zuid-Nederland

bronnen 2 en 3 vrij naar: <http://www.stichtingvmk.nl>